

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava

Helen Saviauk

ÕPIOBJEKT ÕPETAJALE VASAKUKÄELISE VÄIKELAPSE MAALIMA
ÕPETAMISEKS

Bakalaureusetöö

Juhendaja: lektor Irja Vaas

Tartu 2018

Resüme

Õpiobjekt õpetajale vasakukäelise väikelapse maalima õpetamiseks

Uuringutest selgub, et peaaegu iga kümnes inimene on vasakukäeline. Laps hakkab oma domineerivamat kätt rohkem kasutama 3-4aastaselt, seega on oluline just selles eas anda lapsele õiged harjumused ja oskused töövahendite kasutamiseks, millekohased teadmised aga paljudel õpetajatel puuduvad. Uurimisprobleemiks oli vasakukäelise väikelapse maalimise juhendamiseks puuduv õppematerjal, millest tulenevalt oli bakalaureusetöö eesmärk koostada õpiobjekt õpetajale vasakukäelise väikelapse maalima õpetamiseks. Bakalaureusetöö teoreetiline osa koosneb vasakukäelisuse ülevaatest, vasakukäelise väikelapse maalimise juhendamiseks vajalikest materjalidest, töövahenditest ja metoodikast ning õpiobjekti koostamise alustest. Uurimus viidi läbi 2018 aasta talvel ja kevadel ning selles osales vasakukäeline kolmeaastane laps ja seitsmeaastase vasakukäeliste laste juhendamise kogemusega lasteaiaõpetaja. Kvalitatiivse tegevusuuringu käigus viidi õpetajaga läbi kaks semistruktueeritud intervjuud ning õpiobjekti põhjal teostatud tegevuse vaatlus. Andmeid analüüsiti induktiivselt. Uurimistulemustest selgus, et õpiobjekt on piisavalt sisukas, toetamaks lasteaiaõpetajat vasakukäelise väikelapse maalimise juhendamisel.

Märksõnad: vasakukäeline, väikelaps, maalimine, õpiobjekt

Abstract

Learning Object for Teacher to Teach Painting for Left-handed Toddler

Studies show that almost every 10th person is left-handed. A child starts to use its dominant hand more at the age of 3-4 and because of that it is necessary to teach them the right habits and competence to handle the items, although many of the teachers do not have such knowledge. Research problem was a lack of teaching material to teach a left-handed toddler to paint due to that the aim of this bachelor's thesis was to create a learning object for teacher to teach painting to left-handed toddler. The theoretical part of the bachelor's thesis covers overview of the left-handedness, necessary materials, supplies and methods for guiding a left-handed toddlers painting, and fundamentals for composing learning objects. The research was carried through winter and spring of 2018 and there participated a left-handed three-year-old child and a kindergarten teacher with a seven years teaching experience of left-handed children. Through to the action research there were two semi-structured interviews with the teacher and an observation of a activity based on a learning object. Two semi-structured interviews and an observation of the activity of the learning object were carried out

during the qualitative action research. Data was analysed inductively. Based on the research, the learning object is sufficient enough to support kindergarten teacher when teaching painting to a left-handed toddler.

Key words: left-handed, painting, learning object

Sisukord

Resümee	2
Abstract	2
Sisukord.....	4
Sissejuhatus	5
Vasakukäelisuse teoreetiline ülevaade	6
Vasakukäelise väikelapse juhendamine maalimisel.....	7
Maalimine.....	7
Materjalid	7
Töövahendid.....	8
Õige pintsli käeshoid.....	9
Õpiobjekti koostamine	10
Õppevideo koostamine	10
Uurimuse eesmärk.....	11
Uurimismetoodika.....	12
Valim.....	12
Andmete kogumine	13
Andmeanalüüs	14
Tulemused ja arutelu	15
Kitsaskohad ja rakendatavus.....	17
Tänusõnad	17
Autorsuse kinnitus.....	17
Kasutatud kirjandus.....	18
Lisad	22

Sissejuhatus

Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava (2011) alusel on kunst vahendiks, mis aitab lapsel väljendada oma meeleolusid, õppida katsetama enda pakutud lahendusi, märkama ümbrust ning kirjeldama nähtut. Kunst on vahend lapse fantaasia arendamiseks. Selleks peab õpetaja looma keskkonna, kus laps saab oma ideid katsetada, tunda eduelamust ning nautida kogu protsessi (Juske, 2004; Leppoja & Ivanova, 2001; Vahter, 2008).

Väikelapse areng sõltub suurel määral kõigest, mis tema ümber toimub ning lapse aistingute arendamiseks on kunst, sealhulgas maalimine, väga oluline (Meister, 1994). Uurimustest selgub, et kunsti kaudu on võimalik lastele õpetada erinevaid valdkondi (Ebert, Hoffmann, Ivcevic, Phan & Brackett, 2015; Smith & Samarakoon, 2016) ja õpetada elulisi oskusi andes samas vabadus end loomingu kaudu väljendada (Juske, 2004; Meister, 1994). Selle käigus areneb lapse peenmotoorika, kognitiivsed-, matemaatilised-, keelelised- ja sotsiaalsed oskused, fantaasia, lugemisoskus ning ka loogiline mõtlemine (Ebert et al., 2015; Smith & Samarakoon, 2016).

3-4aastasel lapsel puuduvad või hakkavad alles välja kujunema erinevad tehnilised töövõtted (Rannastu, 2001), seega on lasteaiaõpetajal oluline roll neid lapsele õigesti tutvustada. Laps näitab selles eas üldjuhul ise palju initsiatiivi kunstiga tegeleda ning õpetaja peaks seda igati innustama. Tähelepanu tuleb aga pöörata sellele, et laps saaks siiski ise avastada ja õpetaja annab lapsele vaid õiged ja kokku sobivad töövahendid, materjalid ja kunstitehnikad (Meister, 1994; Rannastu, 2001).

Erinevatest uuringutest selgub, et peaaegu iga kümnes inimene on vasakukäeline (Coren, 1992; Kula, 2007; Meyer, 1998). Kuna vasakukäelisi lapsi tuleb õpetada paremakäelistest erinevalt, tunnistavad õpetajad, et neil jääb tihti oskustest ja teadmistest puudu (Einla, 2011; Kula, 2007). Vasakukäelisel lapsel on üldjuhul domineerivam parem ajupoolkera (Finger, Zaidel, Boller & Bogousslavsky, 2013; Sabana & Saputra, 2016), seega on oluline anda lapsele võimalus end õigete tehnikate abil väljendada temale sobivaimas vormis. Laps kasutab esialgu mõlemat kätt üsna juhuslikult, kuid kuna 3-4aastaselt hakkab ta rohkem eelistama oma domineerivat kätt (Kula, 2000; Tips for Teaching..., 2013), tuleb just selles eas erilist tähelepanu pöörata sellest tulenevatele eripäradele õpetamises.

Käesoleva bakalaureusetöö uurimisprobleemiks oli vasakukäelise väikelapse maalimise juhendamiseks puudulik või eesti keeles täiesti puuduv õppematerjal, millest tulenevalt oli bakalaureusetöö eesmärgiks koostada õpiobjekt, mis abistaks õpetajat vasakukäelise väikelapse maalimise juhendamisel. Bakalaureusetöö koosneb õpiobjektist ning

uurimusest, mis viidi läbi selleks, et esialgset õpiobjekti parandada ning hiljem kontrollida õpiobjekti rakendatavust vasakukäelise väikelapse juhendamisel maalimises. Õpiobjektis kajastatakse maalimiseks vajalikke töövahendeid ja materjale, töövahendi korrektset käeshoidu, maalimise juhendamiseks vajalikku metoodikat vasakukäelise lapse õpetamisel ning teksti täiendav õppevideo. Õpiobjekti otstarbekuse teada saamiseks viidi läbi kvalitatiivne tegevusuuring, mille käigus teostati õpiobjekti põhjal tegevuse vaatlus ning kaks ekspertintervjuud. Järgnevalt tuuakse välja teoreetiline ülevaade vasakukäelisusest, metoodikast, mida kasutatakse vasakukäelise väikelapse maalimise juhendamisel ning õpiobjekti koostamise alustest.

Vasakukäelisuse teoreetiline ülevaade

Vasakukäeliseks peetakse inimest, kes eelistab spetsiifilisemateks toiminguteks enamasti vasakut kätt (Hughdal & Westerhausen, 2010; viidatud Sims, 2014 j; Meyer, 1998).

Varasematele uuringutele toetudes võib väita, et vasakukäeliste inimeste osakaal maailmas on 5-25% (Leppik, 1998; Sovak & Sattler, s.a., viidatud Meyer, 1998 j). Kuigi geneetika ja vasakukäelisuse vahel ei ole leitud otsest seost, näitavad uuringute tulemused siiski, et vasakukäelisi lapsi sünnib rohkem suguvõsadesse, kus juba varasemalt on vasakukäelisi (Meyer, 1998; Kula, 2000, 2008).

Meessoost isikute hulgas on vasakukäeliste arv suurem (Sovak & Sattler, s.a., viidatud Meyer, 1998 j). Siinkohal on uurimused näidanud, et patoloogiline vasakukäelisus esineb just poisslastel, sest ema hormonaalne tasakaal ja testosterooni erituse kõrgenemine raseduse lõpupoole võivad mõjutada lapse vasaku ajupoolkera arengut (Coren, 1992; Lyytinen, 1995; Ross, 1992; viidatud Kula, 2008 j; Meyer, 1998).

Laps hakkab oma domineerivat kätt rohkem kasutama umbes teiseks kuni neljandaks eluaastaks (Kula, 2008), kuid Meyer (1998) väidab, et lapse käelisust on võimalik tuvastada juba raseduse seitsmendal kuul. Üldjuhul kujuneb aga käelisus täielikult välja alles koolieaks (Kula, 2000).

Tänapäeval ollakse kindlal seisukohal, et laps peab saama kasutada seda kätt, millega on tal mugavam töötada. Keelates lapsel tema domineeriva käe kasutamist, võidakse sellega lapses põhjustada probleeme nii enesehinnangu kui ka käitumisega (Coren & Paroc, 1992, viidatud Kula, 2008 j; Kopietz & Sommer, 1999; Kula, 2007; Leppik, 1998). Probleeme võib esineda nii käelises tegevuses, eneseväljenduses kui isegi mäluprotsessides ning kui laps tunneb, et tema saavutused ei küündi vaatamata pingutustest tema tegeliku potentsiaali tasemele, võib see olla põhjuseks tugevale alaväärsustundele (Meyer, 1998). Nii lapse kui ka

täiskasvanueas võivad paremakäelistele mõeldud töövahendid ja masinad vasakukäelistele põhjustada vigastusi ning olla professionaalsete saavutuste mõjutajaks (Leppik, 2006; Meyer, 1998; Silva, Cruz, Costa, Lima, de Araújo Souza, Fuscilla, & de Andrade, 2016).

Vasakukäelisust ei tasuks siiski vaadelda probleemina. Kuna käsi on tihedalt seotud tema vastas-ajupoolkeraga (Meyer, 1998), paistavad vasakukäelised tihti silma abstraktsete ja loominguliste ülesannete täitmisel (Finger et al., 2013). Vasakukäelistele on omistatud ka võitlev iseloom, hea nägemismälu ning tugev keelevaist (Kopiez & Sommer, 1999). Leppiku (1998) läbi viidud uurimuses toovad vasakukäelised lapsed ühe oma lemmikainena välja ka matemaatika ja kunsti.

Vasakukäelise väikelapse juhendamine maalimisel

Maalimine

Maalimine on värvide abil millegi kujutamine kahemõõtmelisele pinnale (Eesti keele seletav sõnaraamat, s.a). Tartu Ülikooli õppekava arenduskeskus (2006) on välja toonud 3-4aastase lapse eeldatavad oskused valdkonnas kunst. Maalimisel peaks 3-4aastane laps suutma õpetaja abil pintsliga võtta värvi ja pintslit vees loputada. Juhendamisel oskab laps katta kogu etteantud pinna värviga, püsides alusmaterjali piirides. Pintsli ja näpuvärvidega maalides oskab laps luua triipe, täppe ja ümarvorme ning vajutada templiga jäljendeid alusmaterjalile.

Kui maalida laua taga, peaks lapse kehahoiak sarnanema kehahoiakule kirjutamisel: silmas tuleb pidada lapsele sobiva kõrgusega mööblit, ruumi mõlemale käele, ning et valgustus oleks lapse tööle suunatud paremalt poolt ning võimalusel ka eest (Kula, 2015; Siim, 2016). Lisaks õigele kehaasendile on oluline ka see, milliseid töövahendeid ta tegevuses kasutab.

Maalimist tuleb alustada õigete töövahendite ja materjalide valimisest. Meeles tuleks pidada, et mida väiksem on laps, seda suuremad peaksid olema tema kasutatavad materjalid ja töövahendid – paberid, pintsliid (Vahter, 2008). Lapse kunstitööd planeerides peaks lähtuma siiski eelkõige sellest, et lapse töö on tema enda oma ning erinevad aluspaberid ja šabloonid ei oma lapse kunstitegevustes määravat tähtsust (Leppoja & Ivanova, 2001).

Materjalid

Esteetilise tulemuse saavutamiseks on oluline võimaldada lapsele kvaliteetset ja kunstitehnikaga kokkusobivaid materjale. Hoidmaks ära paberi kaardumist ja laual libisemist, võib selle paberteibiga lauale või maalimisalusele kinnitada (Leppoja & Ivanova, 2001; Martin, 1998).

Esialgu piisab lapsele vaid kahest värvist, mis võiksid valitud olla põhivärvide hulgast – kollane, punane, sinine (Leppoja & Ivanova, 2001; Martin, 1998). Eelkoolieas on lastele parimateks värvideks guaššid, kuid katsetada võib ka teiste väridega (Leppoja & Ivanova, 2001). Guaššid on paksema konsistentsiga värvid, mis jäävad kriidisisalduse tõttu kuivades heledamad ja pisut kriidise välimusega. Need on veega lahjendatavad ning mahapestavad. Arvestama peab, et erinevaid värve omavahel segades võib tulemus kiiresti poriseks muutuda (Gair, 2002; Martin, 1998). Guaššiga maalimiseks sobib lapsele kõige paremini tugevam valge joonistuspaber, kuid erinevate tulemuste katsetamiseks võib proovida teisigi pabereid (Martin, 1998).

Klassikaline akvarell võib olla väikelapsele maalimiseks keerukas, kuid sobib hästi värvidega katsetamiseks (Leppoja & Ivanova, 2001). Akvarelliga maalimisel on põhiline roll vee kasutamisel. Värvitud pind kuivab õrnaks ning läbikumavaks (Gair, 2002; Leppoja & Ivanova, 2001). Akvarellimaalideks sobib spetsiaalne akvarellipaber, millel on ebahürtlase pinnatekstuur kui joonistuspaberil (Gair, 2002). Akvarellidega maalimiseks 3-4aastaste lastega on Tartu Ülikoolis bakalaaurusetööna koostatud tegevuskonspektidel põhinev uurimus, mis kajastab eelkõige märg-märjale maalitehnikat (Tuur, 2017).

Väikelapsega võib katsetada ka akrüülvärve. Need on hea katvusega ning neid saab veega lahjendada, kuid kuivades ei ole nad mahapestavad (Kivi, 2013; Martin, 1998). Toon jääb kuivades sügav ning läikiv (Martin, 1998). Akrüülvärvide segamine on lihtne ning neid võib kasutada otse tuubist võetuna või veega segades (Watt, 2001). Akrüülvärviga võib maalida väga erinevatele pindadele: papile, joonistuspaberile, lõuendile, puidule, kividele ja muule (Kivi, 2013).

Näpuvärvid on parimad väikelastele, kuid ei välista nendega tegutsemist ka vanemas eas. Näpuvärvid on kergesti kodus valmistatavad, nahasõbralikud ning ei jäta mahapestes plekke (Leppoja & Ivanova, 2001; Saarlo, s.a.). Näpuvärvidega maalimiseks on parim spetsiaalne läikiva pinnaga paber, mis ei ima vett, kuid nagu teiste värvide puhulgi, võib katsetada erinevaid pabereid, millest igaüks annab erineva lõpptulemuse (Finger Painting Basics, 2018).

Töövahendid

Maalimisel on oluline kvaliteetsete töövahendite valik (Watt, 2001). Pintsleid on eri kuju ning suurusega, samuti on materjalid, millest neid valmistatakse erinevad (Gair, 2002; Martin, 1998). Tavalisemad on lapikpintslid ning ümarpintslid (Gair, 2002; Martin, 1998; Watt, 2001). Pintsleid märgistatakse numbriga alates nullist suuruse kasvamise järjekorras

(Martin, 1998; McArdle, s.a.). 3-4aastasele lapsele on parim suur lapikpintsel, mida on lapsel hea käes hoida ning mis katab pinna kergesti, näiteks lapikpintsel suuruses 20 (Müller, 1986, viidatud Tuur, 2017 j).

Pintslit valik sõltub kasutatavast värvist: mida õrnema tekstuuriga on värv, seda pehmem peaks olema pintsel, mida maalimisel kasutatakse (Watt, 2001). Akvarelliga maalimiseks sobivad hästi loomakarvadest pintslid – soobel, orav, kits (Gair, 2002). Saadaval on ka pehmeid tehiskiust pintsleid, kuid need ei haara nii hästi värvi kui naturaalsete harjastega pintsleid (Gair, 2002). Parima tulemuse annavad ümarad teravatipulised pintsleid, pinna katmiseks sobivad ka lapikpintslid (Gair, 2002; McArdle, s.a.).

Guaššiga maalides on parimad sünteetilisest kiust akvarellipintslid või naturaalsed tugevamad pintsleid, kuna guašš on tavapärasest akvarellist paksem (Williams, 2015). Pintsliotsa või peenikese pintsli kasutamine annab peenema joone ning sobib täpistamiseks (Watt, 2001). Lai lapikpintsel sobib suure pinna ühtlaseks katmiseks. Suurem ümarpintsel on samuti hea suure pinna katmiseks (Gair, 2002; Martin, 1998).

Akrüülvärvidega maalimiseks sobivad hästi sünteetiliste harjastega pintsleid. Vastavalt soovitatavale tulemusele peaks valima kas ümara- või lapikpintsli: ümar pintsel sobib hästi detailsema töö jaoks; lapikpintsel on hea suure pinna katmiseks, paksema värvikorra pealekandmiseks ja hajutamiseks (McArdle, s.a.).

Õige pintsli käeshoid

Pintslit hoidmisel puudub kindel pintslihoid - erinev hoid annab maalimisel erinevaid tulemusi (Ito, s.a.). Levinud on kuus pintsli hoidmise tehnikat, millest tavapärasemad on: klassikaline ehk pliiatsihoid, näpitsvõte, edasi andmise võte ja „kravikeeraja“ võte (Conley, s.a.).

Klassikaline pintsli hoidmise võte (lisa 1): klassikalise- ehk pliiatsihoiuvõtte puhul hoitakse pintsli sarnaselt pliiatsile, ainus vahe on selles, et pintsel on käes kaugemalt – sõrmed toetuvad metallist kinnituse taha, puidust/plastikust pinnale (Conley, s.a.). Pintsel toetatakse vasaku käe keskmisele sõrmele suunaga küünarnuki suunas ning seda hoiavad põial ja nimetissõrm (Kula, 2015). Selline võte on keeruline alla nelja-aastastele lastele (Ito, s.a.). Väikelapse puhul võib pintsli peale toetada ka kaks sõrme, mis muudab võtte lapse jaoks lihtsamaks (Three ways to..., s.a.). See on ühtlasi ainus võte, millega maalitakse laual, ülejäänud võtteid kasutatakse maalimiseks molbertile.

Näpitsvõte (lisa 2): Pintsel võetakse vasakusse kätte asetades pintsli saba keskele ühele küljele kõik sõrmed ning pintsli saba keskele teisele küljele põial (Conley, s.a.).

Edasi andmise võte (lisa 3): Pintsel võetakse vasakusse kätte, vajutades pintsli saba

pöidlaga keskmise ja nimetissõrme vastu. Kaks viimast sõrme on pintsli hoidmisel vaid toeks (Conley, s.a.). „Kruvikeeraja“ võte (lisa 4): Pintsel võetakse vasakusse kätte, mässides terve käsi rusikas pintsli ümber, pintsli harjased on pöidlapoolses otsas (Conley, s.a.).

Õpiobjekti koostamine

Käesoleva töö eesmärgiks oli koostada õpiobjekt, mida lasteaiaõpetaja saaks kasutada maalimise õpetamisel, juhendades vasakukäelist väikelast. Õpiobjekt on terviklik veebipõhine õppematerjal, millega õpilane või spetsialist saab iseseisvalt töötada (Eskla, s.a.; Kampus, Pilt, Villems, & Marandi, 2013; Põldoja, 2015). Õpiobjekt peab andma tervikliku ülevaate õpitava kohta – allikmaterjalid, õppematerjal, õppevideod, fotod, juhised (Eskla, s.a.; Kampus et al., 2013; Põldoja, 2015). Õpiobjekt peab olema kasutatav erinevate tehnikavahenditega (nt sülearvuti, nutitelefon) ning õppija peaks saama seda iseseisvalt kasutada, olenemata tema õppimisstiilist – õpiobjekt peaks sisaldama nii sõnalist kui illustratiivset materjali (Juhend kvaliteetse..., 2013). Kunstivaldkonnaga seotud õpiobjekte on koostanud mitmed Taru Ülikooli koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava üliõpilased bakalaureusetöödena (Ebber, 2016; Siim, 2016; Tuuling, 2016).

Õpiobjekti loomisel toetuti ADDIE mudelile, millekohaselt jaotatakse õppematerjalide koostamine viieks (Põldoja, 2016): *analüüsimine* (ingl k – *Analysis*), mille käigus defineeriti eesmärgid, tehti kindlaks sihtgrupp ning loodi projektiplaan; *kavandamine* (ingl k – *Design*), mil sõnastati õpiväljundid ja analüüsiti tegevusi; *väljatöötamine* (ingl k – *Development*), mil loodi õpiobjekti sisu ning viidi läbi esmased testimised; *kasutamine* (ingl k – *Implementation*), toimus õpetajate ning õpilaste ettevalmistus; ja *hindang* (ingl k – *Evaluation*), kui valiti hindamisvahendid ja viidi läbi hindamine.

Õpiobjekt on leitav leheküljelt sisu.ut.ee/maalimine (lisa 5). Kõik õpiobjektis kasutatavad fotod on käesoleva töö autori pildistatud. Õpiobjekt koosneb kuuest vahelehest: avalehel tuuakse välja kokkuvõtlik ülevaade vasakukäelisusest ning sissejuhatus õpiobjektist; tutvustatakse maalimiseks sobivaid materjale ja töövahendeid, pidades silmas just tööd vasakukäeliste väikelastega; tutvustatakse sobivaid pintslihoide nii laual kui ka molbertil maalimiseks; tuuakse välja õige kehahoiak ja paberi asetust. Ühtlasi on välja toodud õppevideo ning viited allikmaterjalidele.

Õppevideo koostamine

Õppevideo eesmärgiks on lapsega tegelevale õpetajale näidata lapse õiget istumisasendit, kui maalimistegevust viiakse läbi laua taga, tööle langevat valgust, väikelapsele sobilikke

töövahendeid ja materjale maalimiseks, klassikalist pintsli hoidmise võtet (lisa 1) ning metoodikat, mida saab kasutada pinna katmiseks joonte abil. Õppevideos oleva lapse vanemaga lepiti enne filmimist kokku, et videos ja fotodel võib näidata lapse nägu, kuid ei avaldata lapse kohta isikuandmeid, sealhulgas lapse nime. Samuti lepiti kokku, et õppevideo jääb hariduslikul eesmärgil vabalt kättesaadavaks sisu.ee keskkonnas. Lapsevanemaga lepiti kokku, et enne video avaldamist on tal võimalus salvestatud materjal üle vaadata ning tal on õigus selle avaldamisest keelduda. Õppevideos mittekasutatud salvestised hävitatakse pärast bakalaureusetöö kaitsmist.

Õppevideos kasutati materjalina paksemat joonistuspaberit, mis kinnitati kõigist servadest paberteibiga laua külge – selliselt hoiti ära paberi kaardumine ning maalimise lõppedes teipi eemaldades jäi lapse tööle puhas ja ühtlane raam. Laps maalis punase ja kollase guaššvärviga. Kasutades kahte värvi, saab laps jälgida värvide segunemist, kuid tulemus ei muutu nõ poriseks (Gair, 2002; Martin, 1998). Maalimiseks kasutati sünteetilist lapikpintslit suuruses 20, mis oli piisavalt suur, et lapsel oleks seda mugav käes hoida. Õpetaja (töö autor) näitas tegevust ette naturaalseste harjastega ümarpintsliga suuruses 6. Lauale oli maalimistegevuseks valmis pandud ka klaasist veetops, mis oli piisavalt raske, vältimaks selle ümberminemist ning salvrätt pintsli kuivatamiseks.

Filmimine viidi läbi lapse kodus. Lapsevanem avaldas ise soovi, et laps oleks oma tavapärases ja mugavas keskkonnas. Filmimiseks ning pildistamiseks kasutati mobiiltelefoni kaamerat. Video järeltöötamiseks kasutas autor Windows Movie Maker programmi. Videos on nii audio kui visuaalne pool omavahel võrdse tähtsusega. Õppevideo on leitav õpiobjekti viiendalt vahelehel.

Uurimuse eesmärk

Vasakukäeliste laste osakaal lasteaias on üsna kõrge (Coren, 1992; Kula, 2007; Meyer, 1998) ning tihti pole õpetajatel piisavalt teadmisi, kuidas neid tegevustes juhendada nii, et lapse eripära tõttu ei kannataks õpitulemused (Einla, 2011; Kula, 2007).

Eelnevalt on Tartu Ülikooli bakalaureusetöödena koostatud mitmeid õpiobjekte laste juhendamiseks kunstitegevustes. Aastal 2016 koostati õpiobjektid kolmeaastase vasakukäelise lapse juhendamiseks joonistamisel (Siim, 2016), kolmeaastase vasakukäelise lapse paberitöodes käsitletavate oskuste õpetamiseks (Tuuling, 2016) ning seitsmeaastase vasakukäelise lapsega õõnesvormide voolimise käsitlemiseks (Ebber, 2016). Vasakukäelise väikelapse maalimise juhendamiseks veel õpiobjekti ei olnud ning käesoleva bakalaureusetöö käigus valminud õpiobjekt täiendab juba teiste autorite poolt koostatud õppematerjale

vasakukäelise lapse juhendamiseks kunstitegevustes. Eelnevat arvesse võttes püstitas autor bakalaureusetöö eesmärgiks luua veebipõhine õpiobjekt õpetajale vasakukäelise väikelapse maalimise juhendamiseks ning uurimuse käigus katsetada selle praktilist väärtust. Sellest tulenevalt püstitati uurimisküsimused:

1. Millisel määral täidab valminud õpiobjekt oma eesmärgi?
2. Kuidas hindab lasteaia tegevõpetaja õpiobjekti sisukust ja selle funktsioone oma igapäevatoos?
3. Millised muudatused tuleb õpiobjekti sisse viia selle kasuteguri tõstmiseks?

Uurimismetoodika

Tulenevalt bakalaureusetöö eesmärkidest, kasutati uurimismeetodina tegevusuuringut. Tegevusuuring on tsükliline ja üldjuhul kogukonnapõhine ning seda viib läbi praktik, eesmärgiga teatud valdkonda ning ennast arendada (Löfström, 2011; Sagor, 2000).

2017. aasta kevadel alustati uurimisteema põhjal tutvumist sellekohase kirjandusega, selgitamaks välja õppematerjalide koostamise vajalikkus. Teooriaga tutvudes koostati 2017 kevadel samateemaline seminaritöö, mis oli aluseks bakalaureusetööle. Õppematerjalide koostamist alustati paralleelselt seminaritöö koostamisega.

Uurimuse läbiviimine ehk õpiobjekti katsetamine, vaatlused ning intervjuud oli planeeritud 2018 aasta jaanuarisse ja veebruari, kuid need lükkusid märtsi 2018. Siinkohal sai oluliseks valimi moodustamine.

Valim

Käesolevas uurimuses moodustati sihipärane valim, ehk töö autor valis välja uuritavad, kes sobisid enim eelnevalt püstitatud kriteeriumitega (Rämmer, 2014). Parameetrite alusel pidi ekspert olema töötanud õpetajana vähemalt viis aastat, saavutamaks eksperttase (1987, viidatud Oder, 2002 j), sealhulgas õpetanud vasakukäelisi lapsi ning uurimuse läbimise ajal pidi õpetaja rühmas olema vähemalt üks vasakukäeline väikelaps. Valimis osalenud laps pidi olema 3-4aastane ning vasakukäeline.

Valimi moodustamisel otsiti kriteeriumitele vastavat õpetajat Tartust sotsiaalmeedia kaudu. Ühendust võttis kaks õpetajat. Mõlema õpetajaga peeti e-kirja teel vestlus, selgitamaks täpsemalt välja eksperdi sobivus uuringusse. Esialgu uurimusse planeeritud õpetaja rühmast

lahkus uurimuse algfaasis vasakukäeline laps, mistõttu tuli leida teine uuritav. Uurimusse valiti üks õpetajatest, kes on õpetajana töötanud 7 aastat, on varasemalt õpetanud vasakukäelisi lapsi ja kelle rühmas on hetkel kaks vasakukäelist last, kellest üks on kolmeaastane ning õpetaja on ka ise vasakukäeline. Uuringus osalenud lapse vanematega võeti ühendust ning tutvustati uurimuse eesmärki ja sõlmiti kokkulepe uuringus osalemiseks.

Andmete kogumine

Enne uurimuse läbiviimist küsiti suuline nõusolek uuritava lapse vanematelt ning uuringus osalevalt õpetajalt. Samuti teavitati õpetajat intervjuude lindistamise soovist. Õpetajaga tehti kokkulepe, et intervjuud salvestatakse, transkribeeritakse ning uuritaval on võimalik salvestused üle kuulata ning lugeda transkriptsioone. Soovi korral võis uuritav transkriptsioone täiendada või oma öeldut selgitada. Samuti oli uuritav teadlik sellest, et tal ei ole mingeid kohustusi ning ta võib soovi korral alati uurimuses osalemisest loobuda.

Uuritavaga viidi läbi kaks intervjuud. Mõlemad läbi viidud ekspertintervjuud olid poolstruktureeritud, mis andis uurijale võimaluse intervjuu käigus esitada täpsustavaid küsimusi. Täpsustavad küsimused on mõlemas intervjuus (lisa 6, lisa 8) välja toodud sulgudes. Esimene intervjuu viidi läbi pärast esmast õpiobjektiga tutvumist. Teine intervjuu tehti pärast vasakukäelise lapsega läbi viidud kunstitegevust ning õpiobjektis sisseviidud muudatusi.

Andmeid koguti kahe semistruktureeritud individuaalintervjuu abil, mis andis uurijale võimaluse intervjuu käigus vastavalt vajadusele kas küsimuste järjekorda muuta või lisada täpsustavaid küsimusi (Lepik et al., 2014; Virkus, 2016). Andmekogumise esimeses etapis koostati intervjuude alateemad ja põhiküsimused. Seejärel saadeti uuritavale veebilink, millelt oli õpiobjekt leitav ning paluti eksperdil sellega tutvuda ja anda esmane hinnang esimese intervjuu käigus (lisa 6). Pärast intervjuu analüüsimist viidi õpiobjekti sisse otstarbekad muudatused. Ühtlasi lepidi õpetajaga kokku andmekogumise teises etapis, mis hõlmas endas õpitu rakendamist õppetöös.

Teises etapis viidi läbi vaatlus, mille käigus uuringus osalenud õpetaja tegutses vastavalt õpiobjektis õpitule uuringus osalenud kolmeaastase vasakukäelise lapse maalimise juhendamisel. Vaatluse eesmärk oli teada saada, kuidas pöörab õpetaja tähelepanu lapse õigele istumisasendile, paberi asetusele laual, valguse langemisele, lapse asetusele lauas, pintslihoiule ning jälgiti õpetajapoolseid instruksioone lapsele. Rühmas oli ka teine vasakukäeline laps, kes oli vanem ning seega ei kvalifitseerunud valimisse, kuid osales samuti antud tegevuses. Vaatlus viidi läbi lasteaias ning vaatlust teostades toetuti vaatluslehele (lisa

7).

Uuringu kolmandas etapis teostati teine ekspertintervjuu (lisa 8). Intervjuu viidi läbi kaks päeva pärast vaatlust. Intervjuu esialgne kava koosnes neljast alateemast, mille hulgas uuriti õpetajalt kolmeaastase vasakukäelise lapsega läbi viidud maalimistegevuse planeerimise, protsessi ja tulemuse kohta. Ühtlasi küsiti õpiobjekti sisse viidud muudatustele tagasisidet ning üldist hinnangut valminud õppematerjalile.

Suurendamaks uurimuse valiidsust viidi enne mõlemat ekspertintervjuud läbi prooviintervjuu õpetajaga, kes lõppvalimisse ei mahtunud. Prooviintervjuude eesmärk oli teada saada koostatud küsimuste arusaadavusest. Prooviintervjuudest selgus, et mõningad küsimused vajasisid täpsustavaid alaküsimusi, mis on intervjuude kavades (lisa 6, lisa 8) välja toodud taandreana põhiküsimuse all. Samuti jäeti lõppintervjuudest välja mõned ebapraktilised küsimused : „*Mis teile õpiobjekti kujunduse juures meeldis?*“, „*Mis teid õpiobjekti kujunduse juures häiris?*“.

Uurimuse reliaablust suurendati sellega, et valimis osalenud õpetaja sai võimaluse kuulata helisalvestisi ja üle lugeda intervjuude transkriptsioonid, mida ta pärast ülelugemist siiski täiendada ei soovinud. Usaldusväärsuse suurendamiseks pidas uurija uurijapäevikut (lisa 9). Uurijapäevikus kajastuvad töö käigus tekkinud mõtted, tunded, töö protsess ja selle areng. Uurijapäevikusse kanti tegevused ja mõtted kuupäevaliselt ning käsikirjas. Uurijapäevikus on kajastatud kogu töö protsess, mis võimaldab näha nii töö arengut kui tagasilangusi. Samuti aitas päevikandmete analüüsimise protsessil.

Andmeanalüüs

Andmeanalüüsi alustati läbi viidud intervjuude transkribeerimisest. Helifailid transkribeeriti tekstifailideks. Võimalikult täpse transkriptsiooni saamiseks lähtuti üldlevinud transkriptsioonimärkide kasutusest (Transkriptsioonimärgid, s.a.). Lühemad pausid märgiti (.), pikematel pausidel märgiti pausi kestus sulgudesse sekundites (2,3). Rõhulist sõna märgistab ' >.....< 'märgib lõiku, milles kõneleja kiirendab kõnetempot ning <.....> lõiku, milles kõneleja aeglustab kõnetempot. Vaiksema hääletooniga lõigud eristati *.....* ning kõneleja tõstetud hääletoon märgiti suurtähtedega. Venitatud häälik märgistati kooloniga. Helifailid olid kokku ligikaudu 30 minutit pikad ning nende transkribeerimisele kulus kokku orienteeruvalt 4,5 tundi.

Uurimuse andmete analüüsimiseks kasutati induktiivset analüüsi ning kvalitatiivset sisuanalüüsi. Induktiivse analüüsi puhul tuletatakse töös kasutatavad koodid ja kategooriad vastavalt esitatud andmete sisule (Kalmus, Masso & Linno, 2015). Kvalitatiivset sisuanalüüsi

kasutades tuleneb andmeanalüüs samuti uuritava teksti sisust ning on seega piisavalt paindlik just intervjuude analüüsimisel (Kalmus, Masso & Linno, 2015; Virkus, 2016). Kvalitatiivset sisuanalüüsi kasutati, et saada intervjuu tulemustest esmane ülevaatlik kokkuvõte, induktiivne lähenemine võimaldas saada täpsema ülevaate sellest, mida intervjuueritav öelduga mõtles.

Transkriptsioonid laeti .txt formaadis QCMap keskkonda ning iga uurimisküsimust kodeeriti eraldiseisvana (lisa 10). Koodid moodustati induktiivse analüüsi põhimõttel, luues enne alamkategoriad ja siis need põhikategoriateks ühendades. Peakategoriad moodustusid järgnevalt: õpiobjekti materjali sisukus, eksperthinnang, vajalikud muudatused. Lisaks veebipõhisele kodeerimisele teostati kontrollkodeerimine ka käsikirjaliselt, suurendamaks töö usaldusväärsust. Helisalvestised hävitatakse pärast bakalaureusetöö kaitsmist.

Tulemused ja arutelu

Uurimuse käigus koostatud bakalaureusetöö eesmärgiks oli luua veebipõhine õpiobjekt õpetajale vasakukäelise väikelapse maalimise juhendamiseks ning uurimuse käigus katsetada selle praktilist väärtust. Õpiobjekti eesmärgist lähtudes püstitati kolm uurimisküsimust.

Analüüsides esimese uurimisküsimuse (*millisel määral täidab valminud õpiobjekt oma eesmärgi*) tulemusi, selgus, et õpiobjekti eesmärgid olid saavutatavad: „*Minu jaoks olid eesmärgid selgelt välja toodud /.../pakun, et see on täiesti saavutatav*“. Õpiobjekti eesmärgiks oli anda vasakukäelise väikelapsega tegutsevale õpetajale piisavad teadmised, et teda juhendada maalimistegevuses. Sellest järelduvalt pidi õppematerjal andma õpetajale info selle kohta, milliseid töövahendeid ja materjale maalimisel kasutada, millised on õiged pintslihoiud, mida peaks silmas pidama paberit lauale asetades, kuidas peaks laps lauas istuma ning kuidas peaks olema lapse tööle suunatud valgus. Uurimistulemusi analüüsides selgus, et õpiobjekt andis eesmärkide saavutamiseks piisavalt kirjalikku ja visuaalset infot: „*/.../on ju selgelt kirjas, kuidas peaks laps istuma, kuidas asjad lauale panna jne /.../ lisaks tekstile on kõik ka illustreeritud*“.

Eesmärkide saavutatavust võib näha ka maalimistegevuse vaatlusest ning vaatlusele järgnenud intervjuust. Üheks õpiobjekti eesmärgiks oli õpetajale teada anda, kuidas peaks lapse tööle langema valgus: „*Näiteks minagi polnud teadlikult süvenenud sellesse, et loomuliku valguse langemist lapse tööle jälgida, ja et tööle varje ei tekiks*“. Enne näidistegevuse läbiviimist, paigutas õpetaja ümber lapse tavapärase istumiskoha ning katsetas, et lapse töö ei oleks varjusid. Vasakukäelisele lapsele on oluline, et tema enda asend lauas ja töövahendite asetus laual oleks tema jaoks mugav (Gair, 2002; Kula, 2015; Martin, 1998;

Watt, 2001). Läbiviidud vaatluses pööras õpetaja tähelepanu lapse istumisasendile („*Õpetajad hakkavad nendele asjadele tähelepanu pöörama /.../ lihtsalt lapse asendit kohendades ja märgates, et teisel moel saab parem*“) kui ka maalimiseks kasutatavate vahendite ja materjalide valikule ning asukohale: „*ei ole varasemalt vasakukäelisele lapsele maalimistarbeid teisele poole pannud*“. Vaatluse käigus selgus, et õpetaja kasutas tegevuse läbiviimiseks punast ja sinist guaššvärvi, mis valati suurtest pudelitest väiksematele alustele, sünteetilist lapikpintslit suurusega 16 ning paksu valget A4 suuruses joonistuspaberit. Õpetaja oli kinnitanud paberi lauale paberteibiga. Last tegevuses juhendades istus õpetaja lapse vastas ning kasutas pintslihoiu ettenäitamiseks oma paremat kätt, ehk tegutses lapsele peegelpildis – samamoodi tegutses ka töö autor näidisvideos.

Teise uurimisküsimusega sooviti teada saada, *kuidas hindab lasteaiategevõpetaja õpiobjekti sisukust ja selle funktsioone oma igapäevatöös*. Õpiobjekt peab olema õppematerjal, mis oleks ühtne, piisavalt lihtne, et õppiija saaks sellega iseseisvalt tegutseda ning samas piisavalt informatiivne (Eskla, s.a.; Kampus et al., 2013; Põldoja, 2016). Nendest teguritest lähtuvalt, uuriti õppematerjali erinevaid osasid eraldi.

Tegevõpetajaga läbi viidud intervjuust selgus, et õpiobjektis kajastatud teemade hulk ning sisukus on piisav: „*Teemakäsitus oli piisav, samas kenasti kompaktne. Maht polnud kunstlikult liiga suureks paisutatud*“, „*Info maht oli piisav*“. Õpetaja tõi välja ka õpiobjekti kompaktsuse: „*Algajale õpetajale oleks see eriti oluline /.../ mugav on leida kõik vajalik ühest kohast ja emakeeles*“. Õpiobjekti sõnavara ja kujundus peaks olema piisavalt lihtne, et õpiobjektiga saaks iseseisvalt tegutseda ka algaja internetikasutaja (Eskla, s.a.; Kampus et al., 2013; Põldoja, 2016). „*Tugevuseks on kindlasti lihtsus ja arusaadav kirjakeel*“, „*See (õppematerjal) oli kenasti arusaadav, lihtsa ülesehitusega ja kasutatav*.“

Õpiobjekti koostades pöörati tähelepanu erineva õpistiiliga inimestele (Sirk, 2013), seega oli õpiobjektis õppematerjal edastatud nii tekstina, fotodena kui ka audiovisuaalselt videona. Uurimuse käigus sooviti teada saada iga õppematerjali osatähtsus. Eriti tähtsustas intervjuueeritav visuaalse materjali osatähtsust: „*Õppevideo on vajalik /.../ mulle meeldib uut infot visuaalselt omandada*“, „*Video täiustas kenasti tekstimaterjali /.../ kui on video, tekst ja pildid olemas, siis saab iga lugeja ise valida, kuidas informatsiooni omandab*“. Õpetaja tõi õppevideo positiivse osana välja selle loogilise ülesehituse ja kompaktsuse: „*Mulle meeldis, et video ei olnud liiga pikk*“, „*Videos olid tegevused loogilises järjekorras /.../ nii nagu maalimistegevuse puhul on*“. Õpiobjektis kajastatud fotod illustreerisid ning täiustasid teksti: „*Need (fotod) toetasid kenasti loetavat materjali. Pildi all oli lihtne selgitus, mis on mõistetav nii pedagoogile kui lapsevanemale*.“

Viimase uurimisküsimusena sooviti teada saada, *millised muudatused tuleb õpiobjekti sisse viia selle kasuteguri tõstmiseks*. Intervjuu käigus osutas õpetaja tähelepanu vaid ühele sõnastuslikule aspektile. Lause „Eialgu piisab lapsele vaid kahest värvist, mis võiksid olla valitud *põhivärvide* hulgast“, muudeti lauseks „Eialgu piisab lapsele vaid kahest värvist, mis võiksid olla valitud *põhivärvuste* hulgast“. Antud muudatus viidi õpiobjekti sisse ning teises intervjuus edasisi soovitusi ei andnud: „*Mul ei ole soovitusi*“.

Kitsaskohad ja rakendatavus

Käesoleva bakalaureusetöö kitsaskohaks peab autor seda, et tal puudus varasem intervjueerimise ja uurimuse läbiviimise kogemus. Autor viis küll läbi prooviintervjuud, kuid vähene kogemus võis tekitada olukorra, kus autor ei suutnud kõiki olulisi aspekte märgata. Samuti peab autor kitsaskohaks valimi vähesust. Kuna valim oli väike, ei saa tulemusi üldistada. Suurem valim oleks andnud rohkem tulemusi, mida ka omavahel võrrelda.

Käesoleva bakalaureusetöö käigus loodud õpiobjekt on mõeldud eelkõige lasteaiaõpetajale, kes juhendab vasakukäelist väikelast maalimisel, kuid samamoodi on see rakendatav vanemate vasakukäeliste laste puhul ning on abiks ka lapsevanemale oma last juhendades.

Tänusõnad

Autor tänab kõiki bakalaureusetöö valmimisel abiks olnud inimesi. Eriliselt soovib autor tänada uurimuses osalenud lapsi, nende vanemaid, õpetajaid ja kursusekaaslasi.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Helen Saviauk

Kuupäev: 19.05.2018

Kasutatud kirjandus

- Conley, G. (s.a.) *6 Key Ways To Hold A Watercolor Brush*. Külastatud aadressil <https://watercolorpainting.com/brush-exercise/>
- Ebber, E-L. (2016). *Õpiobjekt õõnesvormide voolimise käsitlemiseks 7-aastase vasakukäelise lapsega*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Einla, A. (2011). *Õpetajate hinnang ettevalmistusele tööks vasakukäeliste õpilastega ning sagedamini esinevad raskused vasakukäeliste õpilaste õpetamisel tehnoloogiavaldkonna ainetes võrumaa näitel*. Publitseerimata magistrیتöö. Tartu Ülikool.
- Eskla, K. (s.a.). *Õppematerjalide koostamise põhitõed*. Külastatud aadressil https://www.tlu.ee/opmat/eope/e_kursuse_a_ja_o_moodle/ppematerjalide_koostamise_phited.html
- Finger Painting Basics* (2018). Külastatud aadressil <http://www.auntannie.com/FridayFun/FingerPaint/>
- Finger, S., Zaidel, D.W., Boller, F. & Bogousslavsky, J. (2013). *The Fine Arts, Neurology, and Neuroscience: New Discoveries and Changing Landscapes* Oxford:Elsevier.
- Gair, A. (2002). *Joonistamis- ja maalimiskursus*. Tallinn: Egmont.
- Ito, J. (s.a.). *Is there a "right" way to hold a paintbrush?* Külastatud aadressil <http://www.leapfrog.com/en-us/learning-path/discussions/is-there-a-right-way-to-hold-a-paintbrush>
- Juhend kvaliteetse õpiobjekti loomiseks* (2013). Külastatud aadressil <https://etu.ut.ee/kevad-2013/opiobjekt/>
- Juske, A. (2004). *Joonistav laps. Onto- ja fülogeneetilised paralleelid*. Tallinn: Eesti Kunstiakadeemia.
- Kalmus, V., Masso, A., & Linno, M. (2015). *Kvalitatiivne sisuanalüüs*. Külastatud aadressil <http://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>
- Kampus, E., Pilt, L., VILLEMS, A., & Marandi, T. (2013). *Õpiobjekt ja selle omadused*. Külastatud aadressil <https://sisu.ut.ee/opiobjekt/avaleht-6>

- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2011). Riigi Teataja I 2008, 23, 152. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772>
- Kopietz, G., & Sommer, J. (1999). Kas hädas lastega? 300 praktilist nõuannet lapsevanematele Tallinn: Kunst.
- Kula, P. (2000). Vasakukäeliste algklassiõpilaste toimetulek koolis ja igapäevaelus. Magistritöö. Tallinn: Tallinna Pedagoogikaülikooli eripedagoogika õppetool.
- Kula, P. (2007) Oskus õpetada vasakukäelist last. Haridus, lk 68.
- Kula, P. (2008). Õpilaste vasakukäelisusest tulenevad toimetuleku iseärasused koolis. Doktoritöö. Tallinn: Tallinna Ülikooli Sotsiaalteaduste disseratsioonid.
- Kula, P. (2015). *Kirja eelharjutused vasakukäelisele lapsele*. Tallinn: Koolibri.
- Lepik, K., Harro-Loit, H., Kello, K., Linno, M., Selg, M., & Strömpl, J. (2014). *Intervjuu*. Külastatud aadressil <http://samm.ut.ee/intervjuu>
- Leppik, P. (1998). Uurimistöö koolis on huvitav. Vasakukäeline õpilane (lk 112-126) Tallinn: EKK trükikoda.
- Leppoja, L. & Ivanova, K. (2001). *Hakkame joonistama. Joonistamise ja maalimise eritehnikad väikelastele*. Tallinn: Ilo.
- Löftström, E. (2011). *Tegevusuuringu käsiraamat*. Tallinn: Archimedes
- Lynch, G. H. (2012). *The Importance of Art in Child Development*. Külastatud aadressil <http://www.pbs.org/parents/education/music-arts/the-importance-of-art-in-child-development/>
- Maalimine (s.a.). Eesti keele seletav sõnaraamat. Külastatud aadressil <https://www.eki.ee/dict/ekss/index.cgi?Q=maalimine&F=M>
- Martin, J. (1998). Maali ja joonista. Tallinn: Koolibri.
- McArdle, T. (s.a.). *Artist paint brushes*. Külastatud aadressil <https://www.art-is-fun.com/artist-paint-brushes/>
- Meister, I. (1994). *Avastagem laps*. Tallinn: Valgus.
- Meyer, R.W. (1998). Vasakukäelisus? Nõuanderaamat. Tallinn: Tormikiri.

- Oder, T. (2002). Õpetaja kompetentsus kui õpetajatöö tulemuslikkuse eeldus. A. Lepik ja K. Ploom- Valickis (Toim, Sotsiaal- ja kasvatusteaduste dialoog ja ühishuvid (lk.158- 179). Tallinn: TPÜ kirjastus.
- Põldoja, H. (2015). *Sissejuhatus digitaalsetesse õppematerjalidesse*. Külastatud aadressil <https://oppematerjalid.wordpress.com/oppematerjalid/sissejuhatus-digitaalsetesse-oppematerjalidesse/>
- Põldoja, H. (2016). *Õppematerjalide koostamise protsess ja kvaliteet*. Külastatud aadressil <https://oppematerjalid.wordpress.com/oppematerjalid/oppematerjalide-koostamise-protsess-ja-kvaliteet/>
- Rannastu, K. 2001. Aktiviseerivad tegevused I osa. Kuressaare: Kuressaare Ametikool.
- Rämmer, A. (2014). *Valimi moodustamine*. Külastatud aadressil <http://samm.ut.ee/valimid>
- Rymanowicz, K. (2015). *The art of creating: Why art is important for early childhood development*. Külastatud aadressil http://msue.anr.msu.edu/news/the_art_of_creating_why_art_is_important_for_early_childhood_development
- Sagor, R. (2000). *Guiding School Improvement with Action Research*. Külastatud aadressil <http://www.ascd.org/publications/books/100047/chapters/What-Is-Action-Research%C2%A2.aspx>
- Siim, S. (2016). *Õpiobjekt õpetajale kolmeaastase vasakukäelise lapse joonistamise juhendamisks*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Silva, E.M.A., Cruz, I.D.S., Costa, I.C.C. de Lima, K.C., de Araújo Souza, G.C., Fuscella, M.A.P. and de Andrade, F.B. (2016). Left-Handed Students and Clinical Practice in Dentistry: Adaptations, Difficulties and Realities Experienced in the Academic Environment. *Open Journal of Pre - ventive Medicine* , 6, 247-259. Külastatud aadressil <http://dx.doi.org/10.4236/ojpm.2016.611023>
- Sims, B (2014). *Vanemate kaasatus vasakukäelise lapse kirjutamisoskuse arendamisel viljandimaa näitel*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Sirk, M. (2013). *Õppiija iseärasused ja nende arvestamine õppeprotsessis*. Külastatud aadressil <https://erinevadoppijad.weebly.com/2-erinevad-otildepistiilid.html>

The Nation's Report Card (2016) *Arts assesment*. Külastatud aadressil

https://www.nationsreportcard.gov/arts_2016/#/

Three ways to hold a pencil (s.a.). Külastatud aadressil <https://www.wikihow.com/Hold-a-Pencil>

Tips for Teaching a Left-handed Child (2013). Külastatud aadressil

https://www.education.com/magazine/article/Left_Left_Left_right_Left_Tips/

Transkriptsioonimärgid (s.a.). Külastatud aadressil

<http://www.cl.ut.ee/suuline/Transk.php?lang=et>

Tuuling, L. (2016). *Õpiobjekt 3-aastase vasakukäelise lapse pabertöodes käsitletavate oskuste õpetamisel*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.

Tuur, M. (2017). *Tegevuskonspektid akvarellmaalitehnika läbiviimiseks 3-4aastaste lastega*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.

TÜ õppekava arenduskeskus. (2006). Valdkond: KUNST. Külastatud aadressil

http://www.curriculum.ut.ee/sites/default/files/sh/alusharidus_kunst.pdf

Vahter, E. (2008). Õppimine ja õpetamine koolieelses eas. Kikas, E. (Toim) *Kunstitegevused* (lk 247- 255) Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Virkus, S. (2016). *Intervjuu, vaatlus ja sisuanalüüs*. Külastatud aadressil

https://www.tlu.ee/~sirvir/Intervjuu_vaatlus_ja_sisuanals/intervjuu_liigid.html

Virkus, S. (2016). *Kvalitatiivne sisuanalüüs*. Külastatud aadressil

https://www.tlu.ee/~sirvir/Intervjuu_vaatlus_ja_sisuanals/kvalitatiivne_sisuanals.html

Lisad

Lisa 1. Klassikaline pintsli hoidmise võte

Lisa 2. Nāpitsvõte

Lisa 3. Edasi andmise võtte

Lisa 4. „Kruvikeeraja võte“

Lisa 5. Näide õpiobjektist

← → ↻

Secure | https://sisu.ut.ee/maalimine/avaleht

☆ 🔴 ⋮

Avaleht

Materjalide ja vahendite valimine

Pintslihoiud

Mida veel silmas pidada

Õppevideo

Kasutatud kirjandus

Maalimise õpetamine vasakukäelisele vaikelapsele

Maalimine on kahemõõtmelisele pinnale värvide abil millegi kujutamine. Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava alusel on kunst vahendiks, mis aitab lapsel väljendada oma meeleolusid, õppida katsetama enda pakutud lahendusi, märkama ümbrust ning kirjeldama nähtut. Tekitamaks lapses soovi kunstiga tegeleda, peab õpetaja looma keskkonna, kus laps saaks positiivse emotsiooni osaliseks.

3-4aastane laps peaks eeldatavate oskuste kohaselt maalimist silmas pidades suutma õpetaja abistamisel pintsliga võtta värvi ning seda vees loputama. Juhendamisel oskab laps katta kogu etteantud pinna värviga, püsides alusmaterjali piirides. Laps suudab pintslil ja näpuvärvidega maalida triipe, täppe ja ümarvorme. Laps oskab juhendamisel vajutada templi või pintsliga jäljendeid etteantud alusmaterjalile.

Vasakukäeline on laps, kes kasutab rohkem osavust nõudvates ülesannetes vasakut kätt. Vasakukäelisel lapsel on üldjuhul domineerivam parem ajupoolkera, mille arendamist üldine õppetöö nii rikkalikult ei soosi, seega on oluline anda lapsele võimalus end õigete tehnikate abil väljendada temale sobivas vormis.

Käesolev õpiobjekt annab 3-4aastase vasakukäelise lapse õpetajale ülevaate sellest, millised on maalimiseks sobivad pintslihoiud, milliseid töövahendeid ning materjale tööks kasutada ning mida muud vasakukäelise väikelapsega maalides tuleb silmas pidada.

Lisa 6. Intervjuu kava

Intervjueeritavale intervjuu korraldusliku poole ja õiguste kirjeldamine.

Õpiobjekti eesmärgid

1. Kuidas hindate õpiobjekti eesmärgi arusaadavust?
Kas eesmärgid on piisavalt hästi välja toodud?
Kuidas neid paremini nähtavale tuua?
2. Mil määral on õpiobjekti eesmärk teie arvates saavutatav?
3. Kuidas hindate käesoleva õppematerjali vajalikkust?

Õppematerjal

1. Kuidas hindate õpiobjektis käsitletud teemade vajalikkust?
(Kas teie arvates oli teemasid käsitletud piisavalt põhjalikult?)
2. Milliseid teemasid peaks õpiobjektis teie arvates veel käsitlema?
3. Kuidas hindate õppematerjalide arusaadavust?
(Kas materjalid olid keeleliselt arusaadavad?)
4. Mille poolest oli õpiobjekt teie jaoks uudne?

Õppevideo

1. Kuidas hindate õpiobjektis välja toodud õppevideo vajalikkust?
2. Kuidas hindate video ülesehitust?
(Kas video järjestus oli loogiline?)
3. Kas videos antud selgitused olid arusaadavad ja põhjendatud?
Kuidas hindate videos välja toodud metoodika põhjendatust?
4. Mil määral video audio ja visuaalne pool üksteist täiendasid?
5. Kas ja mida teie õppevideo puhul muudaksite?

Kujundus

1. Kui arusaadav oli teie jaoks õpiobjekti kujundus?
Kas õpiobjekti on lihtne kasutada?
2. Kuidas hindate õpiobjektis kasutatud fotode vajalikkust ja arusaadavust?
Kas tekst ja fotod täiendasid üksteist piisavalt?

3. Milliseid soovitusi annaksite kujunduse hõlbustamiseks?

Üldine hinnang

1. Millised punktid tooksite välja õpiobjekti tugevustena?

2. Milles kajastuvad õpiobjekti nõrkused?

3. Milliseid muudatusi te õpiobjekti sisse viiksite?

4. Mil määral näete õpiobjekti kasulikkust oma töös?

(Kas õpiobjekt on teie arvates rakendatav kui toimiv õppematerjal?)

5. Kas soovite midagi veel lisada?

Tänamine. Õiguste kordamine, kirjaliku vormi pakkumine intervjuu ülevaatamiseks/täiendamiseks.

Lisa 7. Vaatlusleht

Nimi:..... Kuupäev:.....

Osalejad:..... Kellaaeg:.....

Materjalid ja vahendid

Värvid ja värvused:.....

Paber (värviga sobivus, suurus):.....

Pintsel (kuju, suurus, materjal):.....

Veetops:jahei Pintsililapp:jahei Paber lauale kinnitatud:jahei

Pintslihoid:.....

Kehahoiak:.....

Valgustus:.....

Lapse paigutus lauas:.....

Õpetaja tegevus	Lapse tegevus

Lisa 8. Teise intervjuu kava

Intervjueeritavale intervjuu korraldusliku poole ja õiguste kirjeldamine.

Sissejuhatus

1. Milliseid ettevalmistusi tegite kunstitegevuse läbiviimiseks?
2. Millist pintslihoidu laps tegevuse käigus kasutas?
Kas pöörasite sellele eraldi tähelepanu?
(Mil määral olite pintslihoidu lapsega varasemalt harjutanud?)
3. Millistele meetoodilistele võtetele pöörasite tegevuse käigus tähelepanu?

Materjalide ja vahendite valik

1. Milliseid materjale ja vahendeid te maalimistegevuses kasutasite?
2. Mil määral või kas erinesid need teie tavapäraselt kasutatavatest materjalidest ja vahenditest?
3. Kuidas hindate materjalide ja vahendite valiku olulisust lapse töö protsessile ja tulemusele?

Maalimistegevus

1. Mil määral pöörasite tegevust läbi viies tähelepanu õpiobjektis kajastatud meetoodikale?
(Kas leiate, et see hõlbustas tegevuse juhendamist?)
2. Mil määral oli õpiobjektis kajastatud tegevust võimalik läbi viia rühmaruumis?
Kas õppevideo hõlbustas tegevust?
3. Mis teie arvates tegevust läbi viies eriti õnnestus?
4. Millised olid tegevuse kitsaskohad?

Hinnang õpiobjektile:

1. Mil määral õnnestus teil õpiobjektis määratletud eesmärgid tegevust läbi viies saavutada?
2. Kas õpiobjekt abistas vasakukäelise väikelapse juhendamist maalimisel? Kuidas?

3. Kuidas hindate õpiobjekti sisse viidud muudatusi?

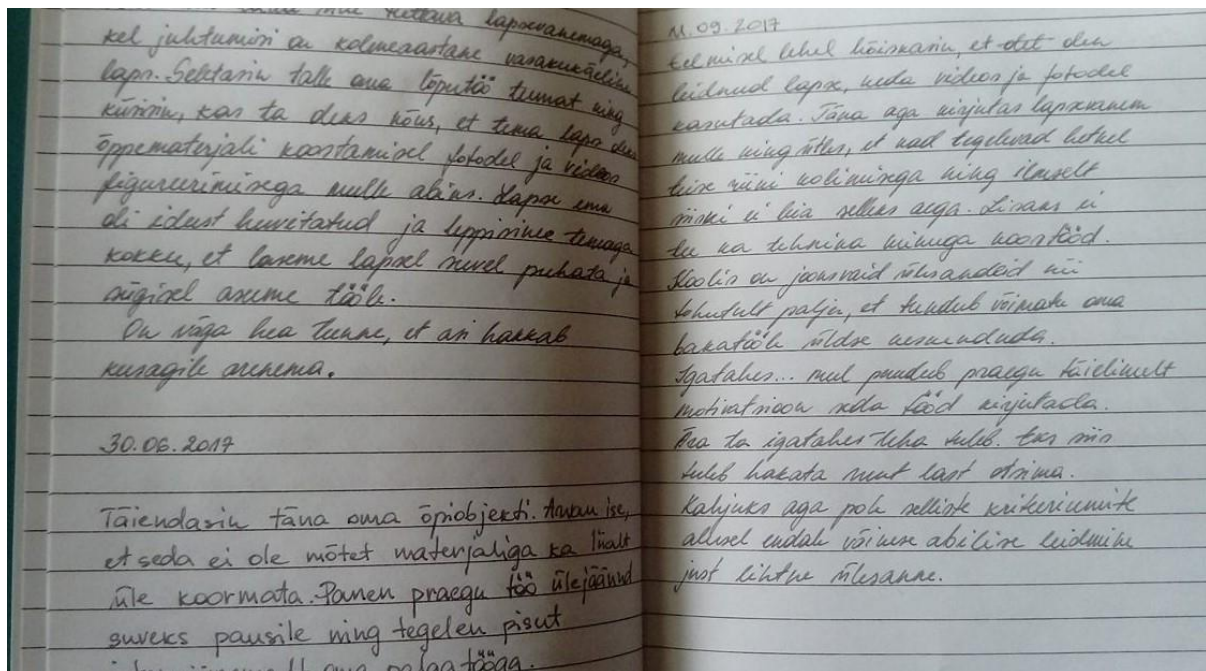
(Kas neist on teie arvates õpetajale vasakukäelist väikelast juhendades abi?)

4. Milline on teie üldine hinnang õpiobjektile?

5. Kas soovite veel midagi lisada?

Tänamine. Õiguste kordamine, kirjaliku vormi pakkumine intervjuu ülevaatamiseks/täiendamiseks.

Lisa 9. Väljavõte uurijapäevikust

Lisa 10. Näide QCMap.org keskkonnas kodeerimisest

selgemalt saanud neid nähtavale tuua. Sellega oli kõik hästi.

Category Formation

B1: Selged eesmärgid

B2: Materjali vajalikkus

B5: Uudne info

B6: Materjali kompaktsus

B7: Kujundus

B8: Mida muuta

B9: Õppevideo vajalikkus

B10: Arusaadavus

B11: Valguse langemine lapse tööle

B12: Vajalikkus õpetajale

B13: Vajalikkus lapsevanemale

B14: Informatsiooni omandamine visuaalsel

B15:

add

B1

B2

B5

B5

B5

B2

B2

B1

B13

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Helen Saviauk (sünnikuupäev: 14.11.1993),

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

Õpiobjekt õpetajale vasakukäelise väikelapse maalima õpetamiseks,

mille juhendaja on Irja Vaas,

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 19.05.2018